

BORUT OŠLAJ, VOJKO STRAHOVNIK

Oseba in dobro – Person and Goodmednarodni filozofski simpozij,
Celje, 3. 11. 2005 – 6. 11. 2005

V času čedalje intenzivnejše potrebe in nuje po sobivanju različnih kultur, ki ju ne izpostavljajo le zadnji dogodki v okviru pospešenega združevanja evropskih narodov in njihovih držav, temveč še zlasti planetarni fenomen globalizacije, je celjski simpozij zbral zavidljivo število domačih in tujih strokovnjakov, ki so iz različnih disciplinarnih, metodoloških in svetovnonazorskih zornih kotov (antropoloških, religioznih, metafizičnih, epistemoloških, zgodovinskih, analitičnih, fenomenoloških, ...) iskali odgovore na etične in moralne izzive sodobne družbe. Ker obdobje postmodernizma in globalizacije posamezniku praviloma ne nudi nedvoumnih vrednostnih okvirov, ki bi določali smer, smisel in način njegovega moralnega delovanja, se s tem celotno breme in odgovornost preloži na ramena posameznika, ki mora v razmerah, katerih kompleksnost presega vse doslej znane kulturne forme, avtonomno sprejemati odločitve in jih uveljavljati na način, ki mu pritiče predikat etičnosti. Tema simpozija, *Oseba in dobro*, je sicer klasični filozofski problem, ki pa ga mora vsako posamezno zgodovinsko obdobje na novo premisliti; za obdobje globalizacije in njenega neslutenelega razvoja tehnologij velja izrečeno v doslej najbolj zaostreni obliki – človekova odgovornost zdaj prvič postane brezmejna, saj ne zajema več le kratkoročnih učinkov našega delovanja do sočloveka in družbe, temveč tudi njegove dolgoročne učinke, ki vplivajo na usodo človeka kot vrste in njegovega najširšega življenjskega okolja.

Največje število referentov se je posvetilo naslovni temi simpozija in v izredno široki pahljači zgodovinskih, metodoloških in disciplinarnih izhodišč obravnavalo pojem osebe v kontekstu možnosti etično dobrega delovanja. Razpon problemskih sklopov je segal od vprašanj vzgoje in izobraževanja, samovzgoje, moralnih dolžnosti, pravic in interesov osebe, preko nevropsiholoških in travmatičnih dimenzij osebe, vse do vprašanj svobodne volje, razmerja med telesom in umom ter zahtev, ki jih ima do nas drugi. Omenjene teme so bile bodisi zgodovinsko orientirane – temelječe na kritičnem prikazu pojmovanja osebe in dobrega skozi zgodovino –, bodisi problemsko, izpostavljajoč pri tem posamezno filozofsko metodo – prevladovala je analitična –, ali pa so izhajale iz posameznih imen velikanov zgodovine filozofsko-etične misli kot so bili Aristotel, Hume, Kant, Schopenhauer, Edith Stein, Weber, Wittgenstein, Levinas, ... Posebne pozornosti (uvodno plenarno predavanje) je bilo deležno tudi trenutno zelo "vroče" in kontroveržno področje bioetike, genske revolucije in z njima povezanimi etičnimi dilemami, ki se gibljejo med popolno restriktivnostjo, ki *a priori* prepoveduje poseganje v gensko strukturo in njeno instrumentalizacijo, in liberalnim pogledom, ki v dobro posameznika ne le dopušča, temveč tudi terja uporabo biotehnoloških dognanj.

Zadnji dan simpozija je potekala tudi zelo živahna razprava (okrogla miza) na temo *Oseba in dobro v globalni družbi – Person and good in the globalized society*, ki je povzemala in nadgrajevala spoznanja predhodnih dni. Z izgubo osebe v njeni moralni avtonomiji je globalna družba izgubila tisto konkretno vrednostno vozlišče, preko katerega etika kot teorija morale edino lahko prepričljivo vstopa v dejanskost družbenega življenja. Od sočloveka v vsej njegovi kulturno in subjektivno posredovani vprašljivosti in relativnosti se je interes usmeril k navidez objektivnejšim kategorijam narave in življenja, kar pa problema človeka kot moralne osebe ne rešuje, temveč ga le še bolj

zaostri. Kolikor hitrejši je razvoj tehnologije, toliko bolj se zdi, da človek zaostaja na duhovnem področju, da tako rekoč caplja za samim seboj. Prav ta razkorak pa tvori tisto eksplozivno zmes, ki bo globalno družbo na vseh področjih še dolgo ohranjala v stanju skrajne negotovosti in napetosti. Ob vsem tveganju, ki ga s seboj prinašajo posplošitve, se je simpozij iztekel v spoznanje, da je sodobni človek globalizacije v moralno-etičnem smislu skrajno vprašljivo bitje, ki sta mu pojma osebe in dobrega v njenem etičnem kontekstu postala tuja, da se mu v njuni relativnosti izmikata kot možna referenčna okvirja tako zaželenega in iskanega svetovnega etosa; zato je še toliko pomembnejše, da etika najde pot iz prevladujočih akademskih okvirov v najširši družbeni prostor in ga nagovori v razumljivem jeziku.

Z organizacijo in izvedbo simpozija smo želeli ožjo strokovno in širšo kulturno javnost opozoriti na ključni problem etike in morale v sodobni družbi; povedano velja še zlasti za še vedno tranzicijski karakter slovenske družbe, v kateri lahko na vseh ravneh opazamo naraščanje vseh oblik nestrpnosti ter samopašniškega poveličevanja sebstva v odsotnosti sleherne avtokritike in odgovornosti. Bolj kot za kateri koli drugi etični simpozij v Sloveniji v zadnjem desetletju za tega velja, da mu je uspelo združiti vplivne strokovnjake ne le ene disciplinarne ali svetovnonazorske opredelitve – kar se največkrat dogaja –, temveč tako rekoč iz vseh, ki ta trenutek sooblikujejo možnost etičnega diskurza. Da je ta diskurz danes ne le potreben, temveč tudi mogoč, je po mnenju vseh udeležencev nazorno pokazal celjski simpozij.

Organizacijski odbor	Programski odbor
Borut Ošljaj (Univerza v Ljubljani), predsednik org. odbora	Bojan Žalec (Univerza v Ljubljani), predsednik prog. odbora
Robert Petkovšek (Univerza v Ljubljani)	Karen Gloy (Univerza v Luzernu)
Vojko Strahovnik (Univerza v Ljubljani)	Janez Juhant (Univerza v Ljubljani)
Bojan Žalec (Univerza v Ljubljani)	Borut Ošljaj (Univerza v Ljubljani)

Seznam udeležencev: Boran Berčič (Univerza v Reki), Robert Cvetek (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Katarina Kompan Erzar (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Tomaž Erzar (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Georg Gasser (Univerza v Innsbrucku), Stanko Gerjolj (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Roman Globokar (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Karen Gloy (Univerza v Luzernu), Christian Gostečnik (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Janez Juhant (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Regine Kather (Univerza v Freiburgu), Friderik Klampfer (Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru), Branko Klun (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Edvard Kovač (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Dušan Macura (Zavod Enajsta akademija, Ljubljana), Slađana Mihajlović (Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Olga Markič (Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Tonči Matulić (Katoliška teološka fakulteta, Univerza v Zagrebu), Nenad Miščević (Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Central European University, Budimpešta), Borut Ošljaj (Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Željko Pavić (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb), Robert Petkovšek (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Tanja Pihlar (Kranj), Matjaž Potrč (Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Hans-Walter Ruckenbauer (Institut für Philosophie, Katholisch-Theologischen Fakultät, Gradec), Barbara Simonič (Teološka fakulteta, Uni-

verza v Ljubljani), Stanislav Slatinek (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Vojko Strahovnik (Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Cvetka Hedžet Tóth (Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Andrej Ule (Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Boris Vežjak (Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru), Janez Vodičar (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), Joseph Wang Univerza v Innsbrucku), Andreas Wieser (Gradec), Kurt Walter Zeidler (Univerza na Dunaju), Bojan Žalec (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani).*

* Simpozij sta finančno podprla Agencija za raziskovalno dejavnost RS in Slovensko filozofsko društvo.